

TRANSFUZIJA KRVI IN NJENIH SESTAVIN

- informacije za bolnike -

Predpisana vam je bila transfuzija (eritrocitov, trombocitov ali plazme). To je postopek zdravljenja s krvjo ali njenimi sestavinami. Navedeni postopek je potreben pri zdravljenju vaše bolezni ali stanja. To pojasnilo vam bo omogočilo lažje razumevanje vzrokov, zaradi katerih je v vašem primeru potrebna transfuzija krvi in vas seznanil s koristmi in tveganji, ki so povezana s tem postopkom. Za vsa morebitna dodatna vprašanja v zvezi s transfuzijo krvi, so vam na razpolago zdravnik in ostalo zdravstveno osebje.

Katere so glavne sestavine krvi?

Glavne sestavine krvi so krvne celice: rdeče krvničke ali eritrociti, bela krvna telesa ali levkociti, krvne ploščice ali trombociti in plazma, ki vsebuje beljakovine, faktorje strjevanja, imunoglobuline... Praviloma nadomeščamo samo tisto sestavino krvi, ki jo bolnik potrebuje.

ZAKAJ JE TRANSFUZIJA POTREBNA?

- Nadomesti vam sestavine krvi, ki vam primanjkujejo (rdeče krvničke, krvne ploščice) Večina ljudi lahko prenese določeno izgubo krvi. Če imajo zdrav kostni mozeg in so tudi sicer zdravi, bodo v nekaj tednih ponovno nastale vse krvne celice. Vendar pa obstajajo določene omejitve, ko telo samo ne more tvoriti celic (npr. prevelike izgube krvi ali okvarjen kostni mozeg) ali sestavin plazme (npr. okvara jeter, drugih organov).

KDAJ JE TRANSFUZIJA POTREBNA?

- če ste slabokrvni in druga zdravljenja niso bila uspešna. V primeru slabokrvnosti vaša kri nima dovolj rdečih krvničk - eritrocitov, da bi lahko celotnemu telesu dovajala potrebno količino kisika. Kisik ohranja dejavne življenjske organe kot so: srce, možgani, ledvice.
- če je število krvnih ploščic - trombocitov v krvi prenizko ali pa obstoječi ne delujejo pravilno, potrebujete transfuzijo trombocitov. Trombociti so krvne ploščice, ki omogočajo strjevanje krvi in s tem preprečujejo ali zaustavljajo izgubo krvi.
- če je aktivnost faktorjev strjevanja v krvi prenizka ali pa obstoječi ne delujejo pravilno ali če ste izgubili velike količine krvi in s tem krvnih beljakovih, ki omogočajo strjevanje krvi, potrebujete transfuzijo plazme. Sveža zmrznjena plazma med drugim vsebuje faktorje strjevanja krvi ter druge krvne beljakovine.

Kako poteka transfuzija?

Transfuzija krvnih pripravkov poteka iz vrečke pripravka preko transfuzijskega sistema v vašo veno. Transfuzija eritrocitov traja praviloma 2 do 4 ure, odvisno od vaše bolezni. Transfuzija trombocitov ali plazme traja 30 minut.

KATERE SO DRUGE - ALTERNATIVNE MOŽNOSTI ZDRAVLJENJA?

Vsak bolnik ima možnost avtotransfuzije, če jo njegovo zdravstveno stanje dopušča. Za zdravljenje najpogostejših vzrokov slabokrvnosti lahko zdravnik bolniku predpiše pripravke železa in vitaminov B12, folatov ali eritropoetin.

Kakšna so tveganja, če ne prejmem transfuzije?

V primeru nezadostnega števila rdečih krvničk lahko pride do pomanjkanja kisika v vašem telesu. Pomanjkanje kisika kot tudi drugih življenjsko pomembnih sestavin krvi lahko povzroči okvare v delovanju organov, zlasti možganov, srca in ledvic. Transfuzija rdečih krvničk je v določenih primerih nujna za življenje in zdravje. Transfuzija krvnih ploščic ali plazme prepreči krvavitev, ki bi lahko ogrozila vaše življenje.

KAKŠNA SO TVEGANJA POVEZANA S TRANSFUZIJO

Pogosti neželeni učinki, vendar brez hudih posledic:

- **Alergične reakcije** (pojav izpuščaja, rdečice, srbečice) so običajno blage in obvladljive z zdravili in upočasnitvijo transfuzije
- **Zvišana telesna temperatura**, mrzlica, ter drugi znaki neugodja, ki ob ustreznem zdravljenju hitro minejo

Redki neželeni učinki, vendar resni:

- **Senzibilizacija:** krvni pripravek vsebuje telesu prejemnika pripravka tuje snovi, na katere lahko prejemnik reagira s tvorbo protiteles, posledica katerih so alergične reakcije, razpad rdečih krvničk ali krvnih ploščic.
- **Hemolitična reakcija** je razpad rdečih krvničk. Pred izvedbo transfuzije v laboratoriju za predtransfuzijsko testiranje opravijo navzkrižni preizkus iz vzorca darovane krvi in vzorca vaše krvi, odvzete pred samo transfuzijo z namenom ugotovitve morebitne neskladnosti vaše in darovalčeve krvi. Namen odvzema in analize vzorcev je zagotavljanje prave krvi za vas, navedeni postopek pa zmanjša tveganje za nastanek hemolitične reakcije. Vaša naloga je aktivno sodelovanje pri identifikaciji, tako ob odvzemu vzorca, kot tudi pri preverjanju vaših rojstnih podatkov ter podatkov na identifikacijski zapestnici (če ste v bolnišnici) tik pred transfuzijo krvi.
- **Okužbe:** verjetnost prenosa nalezljive bolezni s krvjo je vsaj 10-krat manjša od verjetnosti drugih resnih neželenih učinkov. Vse krvodajalce podrobno povprašamo o njihovih preteklih ali kroničnih boleznih ter njihovo kri dosledno pregledamo na poznane prenašalce okužb ob vsakem odvzemu krvi. Nemogoče je povsem izločiti možnost prenosa bolezni, ki jih povzročajo virusi, bakterije, paraziti ali prioni, s transfuzijo krvi, vendar so te minimalne.

- Vsa kri je zbrana in predelana v krvne pripravke v Republiki Sloveniji. Kot je z zakonom predpisano, so transfuzijske službe zelo pozorne na zagotavljanje kakovosti in varnosti krvnih pripravkov. Tveganje, da bi zboleli za kakršnokoli nalezljivo boleznijo zaradi transfuzije krvi, je zelo majhno, saj večinoma poznamo povzročitelje, jih s presejalnimi testi odkrivamo in izločimo neustrezne enote krvi.

Pred uporabo krvi in/ali njenih sestavin je vaš zdravnik preudaril prednosti in neželene učinke transfuzije ter ocenil, da je transfuzija za vas potrebna.

NEŽELENE REAKCIJE PO TRANSFUZIJI SO LAHKO:

Zvišana telesna temperatura, ki se pojavi brez drugega vzroka ter po uporabi sredstev proti povišani temperaturi npr. paracetamola ne pade, **mrzlica**, **glavobol**, močna **srbečica**, nenadne in trajajoče **bolečine v prsih**, ledveno ali v hrbtenici, bruhanje, občutek **toplote** na vbodnem mestu, **vročinski valovi**, razpad rdečih krvničk, ki ga zaznate kot krvav ali **temen urin**, **pomodrelost ustnic** in prstov (cianoza), **visok krvni tlak**, **hiter utrip srca**, **bolečine v mišicah ali sklepih**, **težave pri dihanju** in **močan kašelj z rožnatim izpljunkom** (pljučni edem), **nenavadne krvavitve**, **koprivnica** (urtikarija), **težave z odvajanjem vode** (oligurija ali anurija), **zlatenica** (ikterus).

Pomembna informacija: V primeru, da se v nekaj urah ali dneh po prejeti transfuziji pojavijo neželeni učinki ali znaki katerekoli od zgoraj navedenih reakcij na transfuzijo krvnih pripravkov, vas naprošamo, da se nemudoma obrnete na vašega osebne zdravnika ali na zdravstveno ustanovo, kjer ste se zdravili in prejeli transfuzijo.

ZDRAVSTVENA USTANOVA: _____

KONTAKTNA TEL. ŠTEVILKA: _____

IZJAVA BOLNIKA O SEZNANITVI S TRANSFUZIJO

Podpisani/a _____ rojen v _____ dne _____

stanujoč v _____ ulica _____ izjavljam, da

me je _____ seznanil/a o poteku, pomenu, pričakovanih in neželenih učinkih transfuzije ter drugih načinov zdravljenja, ki lahko nadomestijo zdravljenje s krvjo ali pripravki iz krvi:

- z mojim zdravstvenim stanjem, zaradi katerega potrebujem zdravljenje s krvjo
- s prednostmi in tveganji, ki jih predstavlja transfuzija krvi
- z dokumentom: informacije za prejemnike transfuzije
- z alternativnimi možnostmi (avtotransfuzija, eritropoetin, železo....), ki so na voljo v kirurških in drugih medicinskih stanjih, primerjavami njihovih prednostih in slabosti ter informacije o uporabi le-teh med zdravljenjem
- s posledicami v primeru zavrnitve transfuzijskega zdravljenja
- s tem, da v svoje dobro seznanim zdravnika o že dobljenih transfuzijah, o nosečnostih in splavih, o prejšnjih boleznih, o reakcijah po transfuzijah, o predhodnih kirurških posegih, o predhodnih terapijah, kakor tudi o predhodnih zastrupitvah in prebolelih alergijah
- s tem, da terapija s transfuzijo krvi/krvnih pripravkov predstavlja tudi določeno stopnjo tveganja na področju nalezljivih bolezni in na imunološkem področju (senzibilizacije)
- s tem, da so bile opravljene vse preiskave, ki jih določa zakon, da bo transfuzijska terapija varna in bodo zdravniki to terapijo uporabili samo v skrajnem primeru in v skladu z veljavno klinično prakso ter da sem prejel vse želene informacije in odgovore na moja dodatna vprašanja.

Obkrožite A ali B (pri B obvezno navesti vzrok odklonitve)

A. Dovoljujem, da me zdravite z transfuzijo.**B.** Zavestno odklanjam transfuzijo.

Vzroki: _____

Datum: _____

Podpis bolnika:

Podpis zakonitega zastopnika:

V primeru, ko se bolnik sam ne more podpisati iz različnih vzrokov ter nima zakonitega zastopnika, se za privolitev zdravljenja s transfuzijo krvi in krvnih pripravkov podpišeta zdravnik in medicinska sestra:

Datum:.....

Ura:.....

Medicinska sestra.....

Zdravnik.....